

власності, ефективність функціонування ринків також мають потенційно високий вплив на приток іноземного капіталу в країни Латинської Америки. Також цінним було б включення у дослідження таких факторів, як кількість соціальних бунтів та протистоянь, стабільність економічного курсу влади. Включення таких факторів у подальші дослідження дозволить більш детально вивчити значимість інституціональних факторів для ефективного залучення іноземного капіталу у країни регіону.

Важливо при вивченні інституціональних детермінант враховувати, що кожен із таких показників неодмінно взаємодіє з макроекономічними індикаторами, такими як ступінь розвитку фінансової системи, показники сталого економічного розвитку, розвиток фінансової інфраструктури. Небагато досліджень концентрується саме на взаємодії інституціональних індикаторів із макроекономічними показниками, що може мати окремий вплив на приток ІІІ у країни Латинської Америки. Урахування такої взаємодії може стати цінним внеском у наукові дебати зазначеної тематики.

Також важливим є урахування розбіжностей вимірювання індикаторів приймаючими країнами. Використовуючи різну методологію, або у навмисних спробах приховати реальні дані, статистичні бюро країн можуть надавати дані, які важко, чи взагалі неможливо порівнювати. Для подальших досліджень доцільно, за можливості, використовувати дані статистичних бюро міжнародних інститутів, таких як Міжнародний Банк Реконструкції і Розвитку, МВФ, СЕРPAL.

Нарешті, при побудові економічних моделей доцільно використовувати традиційні методи у поєднанні з новими підходами, такими як метод Ареллано, метод Пірсона та Сміта, метод Песарана та ін. Поєднання різних методологічних підходів в одному дослідженні дозволить виявити найбільш об'єктивні взаємозалежності та уникнути недоліків, характерних кожному конкретному методу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Bengoa M. Foreign Direct Investment, Economic Freedom and Growth: new Evidence from Latin America / M. Bengoa, B. Sanchez-Robles // *European Journal of Political Economy* – 2008 – №19 – pp. 529-545
2. Love J. Analyzing the determinants of U.S. direct investment in Mexico / J. Love, F. Lage-Hidalgo // *Applied Economics* – 2000 – №32, – pp.1259-1267.
3. Hansen H. Henrik, and John Rand. 2006. On the causal link between FDI and growth in developing countries / H. Hansen, R. Lohn // *World Economy* – 2006 – № 1 – pp. 21-41.
4. Montero A. Macroeconomic Deeds, Not Words: The Determinants of Foreign Direct Investment in Latin America / A. Montero // *Latin American Research Review* – 2008 – №43 – pp. 55-83
5. Garcia-Fuentes P. Foreign direct investment inflows to Latin America and the Caribbean: Remittances and market size / P. Garcia-Fuentes, L. Kennedy // *Journal of International Agricultural Trade and Development* – 2011 – №1 – pp. 1-21.
6. Lall P., Pooran, David W. Norman, and Allen M. Featherstone. 2003. Determinants of U.S. direct investment in the Caribbean / P. Lall, D. Nowman, A.M. Featherstone // *Applied Economics* – 2003 – №35 – pp. 1485-1496
7. Beck N., Nathaniel, and Jonathan N. Katz. What To Do (and Not To Do) with Time-Series-Cross-Section Data / N. Beck, J.N. Katz // *American Political Science Review* – 1995 – №89 (3) – pp. 634-647.
8. Buthe T. The Politics of Foreign Direct Investment into Developing Countries: Increasing FDI through International Trade Agreements? / T. Buthe, H. Milner // *American Journal of Political Science* – 2008 – №52 (4) – pp. 741-762
9. Daude, C. and Stein, E. 2007. The quality of institutions and foreign direct investment / C. Daude, E. Stein // *Economics & Politics* – 2007 – № 19 – pp. 317-344
10. Busse, M. and Hefeker, C. 2007. Political risk, institution and foreign direct investment / *European Journal of Political Economy*, //– №23 – pp.-397-415.

УДК 338.4:330.3:658

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТНОГО МАШИНОБУДУВАННЯ У СТРУКТУРІ ПРОЦЕСУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Копитко М.І., к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту Львівського державного університету внутрішніх справ (Україна)

Копитко М.І. Інформаційна діяльність підприємств транспортного машинобудування у структурі процесу забезпечення економічної безпеки

У статті досліджено сферу управління підприємствами транспортного машинобудування з метою забезпечення високого рівня їхньої економічної безпеки. Увага акцентована на важливості інформаційного наповнення даного процесу. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності повинне передбачати комплекс дій з метою отримання, оброблення, аналізу, зберігання та накопичення даних, з метою подальшого їх надання для прийняття управлінських рішень. На основі досліджень введено поняття «інформаційна база процесу забезпечення економічної безпеки підприємств транспортного машинобудування» під яким доцільно розуміти цілісний обсяг інформації, що відноситься до сфери забезпечення економічної безпеки, який отримується у процесі інформаційної діяльності та обробляється протягом визначеного періоду часу, а також розроблено структуру процесу інформаційної діяльності підприємств транспортного машинобудування для досягнення необхідного рівня економічної безпеки.

Ключові слова: економічна безпека, підприємства транспортного машинобудування, інформаційна діяльність, економічна розвідка, інформаційна база процесу забезпечення економічної безпеки підприємств.

Копытко М.И. Информационная деятельность предприятий транспортного машиностроения в структуре процесса обеспечения экономической безопасности

В статье исследовано сферу управления предприятиями транспортного машиностроения с целью обеспечения высокого уровня их экономической безопасности. Внимание акцентировано на важности информационного наполнения данного процесса. Информационное обеспечение управленческой деятельности должно предусматривать комплекс действий по получению, обработке, анализу, хранению и накоплению данных, с целью последующего их предоставления для принятия управленческих решений. На основе исследований введено понятие «информационная база процесса обеспечения экономической безопасности предприятий транспортного машиностроения» под которым целесообразно понимать целостный объем информации, относящейся к сфере обеспечения экономической безопасности, который получается в процессе информационной деятельности и обрабатывается в течение определенного периода времени, а также разработана структура процесса информационной деятельности предприятий транспортного машиностроения для достижения необходимого уровня экономической безопасности.

Ключевые слова: экономическая безопасность, предприятия транспортного машиностроения, информационная деятельность, экономическая разведка, информационная база процесса обеспечения экономической безопасности предприятий.

Kopytko M. Information activities of transport engineering enterprises in the structure of the process of economic security ensuring

This article explores the field of management of transport engineering enterprises to ensure a high level of their economic security. Attention

emphasized on the importance of the information content of the process. Information support for managerial activities should provide a set of actions for the purpose of obtaining, processing, analysis, storing, and accumulation of data in order to further provision for managerial decisions. Based on the research introduced the notion of "information basis of the process of providing economic security of transport engineering enterprises" which implies the holistic range of information related to the domains of ensuring of economic security, which is obtained in the process of informational activity and is processed within a specified period of time. Also was developed structure of the process information activity of transport engineering enterprises to achieve necessary level of economic security.

Keywords: economic security, transport engineering enterprise, information activities, economic intelligence, information basis of economic security ensuring process.

Постановка проблеми. Складність ведення бізнесу в умовах сьогодення породжує щораз більшу необхідність удосконалення існуючих систем управління. Не виключенням стала і сфера економічної безпеки. Вагомість системного підходу при забезпеченні економічної безпеки підприємств полягає в тому, що всі екзогенні та ендогенні фактори у поєднанні з особливостями функціонування суб'єкта господарювання розглядаються як динамічна система з притаманними їй зв'язками, яка дозволяє вчасно віднайти шляхи для її оптимізації. Тому, актуалізується питання формування комплексного підходу до захисту господарської діяльності, що відображається у створенні оптимальної системи економічної безпеки підприємств у промисловості.

Для ефективного забезпечення економічної безпеки підприємницьких структур необхідна інформація, на основі якої можна, по-перше, налагодити постійний моніторинг стану економічної безпеки підприємства, по-друге, оцінювати рівень економічної безпеки, по-третє, аналізувати та визначати чинники впливу на той чи інший стан економічної безпеки. Без ефективного системи інформаційного забезпечення управління економічною безпекою буде неефективним [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема інформаційного наповнення у процесі забезпечення економічної безпеки підприємств є недостатньо висвітленою у працях вітчизняних та іноземних науковців. Так, окремі аспекти висвітлюються у працях Горячевої К.С., Донець Л.І., Іванченко Н.О., Позднішева Є.В., Сороківської О.А., Старенької О.М., Титаренка І.В., але відсутній єдиний підхід до організації інформаційної діяльності для досягнення високого рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Мета дослідження полягає у розробленні структури процесу інформаційної діяльності підприємств транспортного машинобудування для досягнення необхідного рівня економічної безпеки.

Результати дослідження. Ряд науковців [1, 2, 3] схиляються до думки, що ефективність процесу управління на підприємстві залежить, в першу чергу, від інформації та перебігу інформаційних процесів. Кожен процес управління передбачає збирання та оброблення інформації, яка є життєво необхідною для розроблення стратегії і тактики управління, вироблення управлінських рішень, організації їхнього виконання, регулювання та контролю [3]. Важливим є розуміння поняття інформаційного забезпечення управлінської діяльності, в зміст якого закладено комплекс даних, що отримуються, обробляються, аналізуються, зберігаються та накопичуються, а також тут повинен враховуватися процес надання корисної інформації для прийняття управлінських рішень [3, 4].

Сфера забезпечення економічної безпеки підприємств транспортного машинобудування (ЕБПТМ) потребує ґрунтовного інформаційного забезпечення з метою оцінювання стану внутрішнього і зовнішнього середовища та прийняття рішень на відповідному рівні в інтересах функціонування підприємства, а також з метою зниження рівня невизначеності.

Тому інформаційне забезпечення економічної безпеки підприємств транспортного машинобудування повинне включати наступні завдання [1]:

- визначення мети та основних задач інформаційного забезпечення економічної безпеки, виходячи з місії, інтересів і завдань, що стоять перед промисловим підприємством;
- вибір із системи показників діяльності індикаторів, що характеризуватимуть стан економічної безпеки;
- визначення дестабілізуючих чинників, що впливають на рівень економічної безпеки;
- розрахунок порогових значень індикаторів економічної безпеки;
- встановлення джерел інформації щодо стану діяльності підприємства;
- збирання і передавання для подальшої аналітичної обробки бухгалтерських, оперативних та статистичних даних щодо стану діяльності підприємства і чинників, що впливають на нього;
- оцінка достовірності, повноти і глибини надання інформації за всіма визначеними показниками та чинниками-процесами (внутрішніми і зовнішніми), що впливають на стан економічної безпеки, попередня обробка отриманих даних;
- зведення обробленої інформації до комп'ютерних баз даних та їх постійне поповнення новою і ретроспективною інформацією;
- збирання, у разі необхідності, спеціальної інформації для подальшого проведення поглибленого аналізу конкретних загроз економічній безпеці підприємства з виявленням чинників і рівня їхнього впливу на стан діяльності, оцінка рівня реалізації загроз та небезпек.

Вимоги до інформації для управлінської діяльності стають щораз жорсткішими, що зумовлює необхідність вироблення удосконалених технік та технологій процесів оброблення даних в організаційній структурі промислового підприємства. Необхідно відзначити те, що постійно змінюються форми відображення інформації та її структури, комплекс показників, які періодично характеризують стан системи. Однак інформація як ресурс використовується недостатньо. З однієї сторони керівництво підприємств у процесі прийняття управлінських рішень відчуває дефіцит необхідної та своєчасної інформації, а з другої – отримана інформація лише частково обробляється та достатньо використовується. У сучасних умовах важливість інформаційних ресурсів з кожним днем зростає. Ефективне управління будь-якою соціально-економічною системою неможливе без належного інформаційного забезпечення управлінського персоналу. З точки зору промислового підприємства можна говорити про інформаційне забезпечення операцій двох видів:

- 1) орієнтованих на зовнішнє середовище підприємства, тобто ті операції, що зачіпають, крім власних інтересів, ще й інтереси сторонніх контрагентів;
- 2) реалізованих всередині підприємства [2].

На ці аспекти необхідно першочергово акцентувати увагу у процесі забезпечення ЕБПТМ.

Інформаційне наповнення процесу забезпечення ЕБПТМ є складним та багатокомпонентним, а його метою є викриття на ранньому етапі підступних заходів щодо підготовки недружніх дій з метою завдання економічних збитків та забезпечення відповідних дій за допомогою здобування інформації для планування, підготовки і проведення заходів щодо недопущення можливих дій [5, с. 5].

В основі інформаційного наповнення сфери забезпечення ЕБПТМ лежить інформаційна діяльність, що є результатом творчого процесу, який включає складний комплекс заходів. Ці заходи здійснюються службою безпеки та її структурними підрозділами з метою збирання та оброблення необхідних відомостей та підготовки проектів документів для керівництва.

Введемо поняття «**інформаційна база процесу забезпечення ЕБПТМ**» під яким будемо розуміти цілісний обсяг інформації, що відноситься до сфери забезпечення ЕБПТМ, який отримується у процесі інформаційної діяльності та обробляється протягом визначеного періоду часу. При цьому чим вищі якісні та кількісні характеристики інформації, що обробляється, тим ймовірнішим є досягнення поставлених цілей.

Для досягнення бажаного рівня результативності процесу необхідно сформулювати з урахуванням усіх аспектів інформаційної діяльності (рис. 1) інформаційну базу забезпечення ЕБПТМ.

В основі формування інформаційних ресурсів лежать методи збору інформації, характерні для розвідувальної діяльності. Тому заходи інформаційного наповнення процесу забезпечення ЕБПТМ, насамперед, будуть ґрунтуватись на засадах економічної розвідки [7].

Економічна розвідка – це вид діяльності, який має на меті не тільки формування бази даних про конкурентів, їх досягнення чи недоліки, а й прогнозування конкурентоспроможності власної продукції й конкурента, послуг і діяльності фірми; передбачення можливих економічних криз у фінансово-господарській діяльності організації; визначення шляхів їх усунення; вироблення рекомендацій щодо виходу на певний сегмент ринку; підбору кадрів та захисту стабільності й економічної безпеки фірми; розроблення стратегічних проектів для прийняття управлінських рішень, які виконуються за допомогою спеціальних методів силами підприємств або спеціалізованих організацій [4].

Безпосереднє отримання інформації може здійснюватись через відповідні джерела. Джерелами необхідної для економічної розвідки інформації можуть бути люди (працівники відповідних установ, організацій, підприємств, банків, приватні детективи, інші категорії громадян, які з тих чи інших причин мають доступ до відповідної інформації), документи, засоби масової інформації, рекламні продукти, матеріали наукових досліджень, виробничі зразки, електронні носії інформації [6, 7].

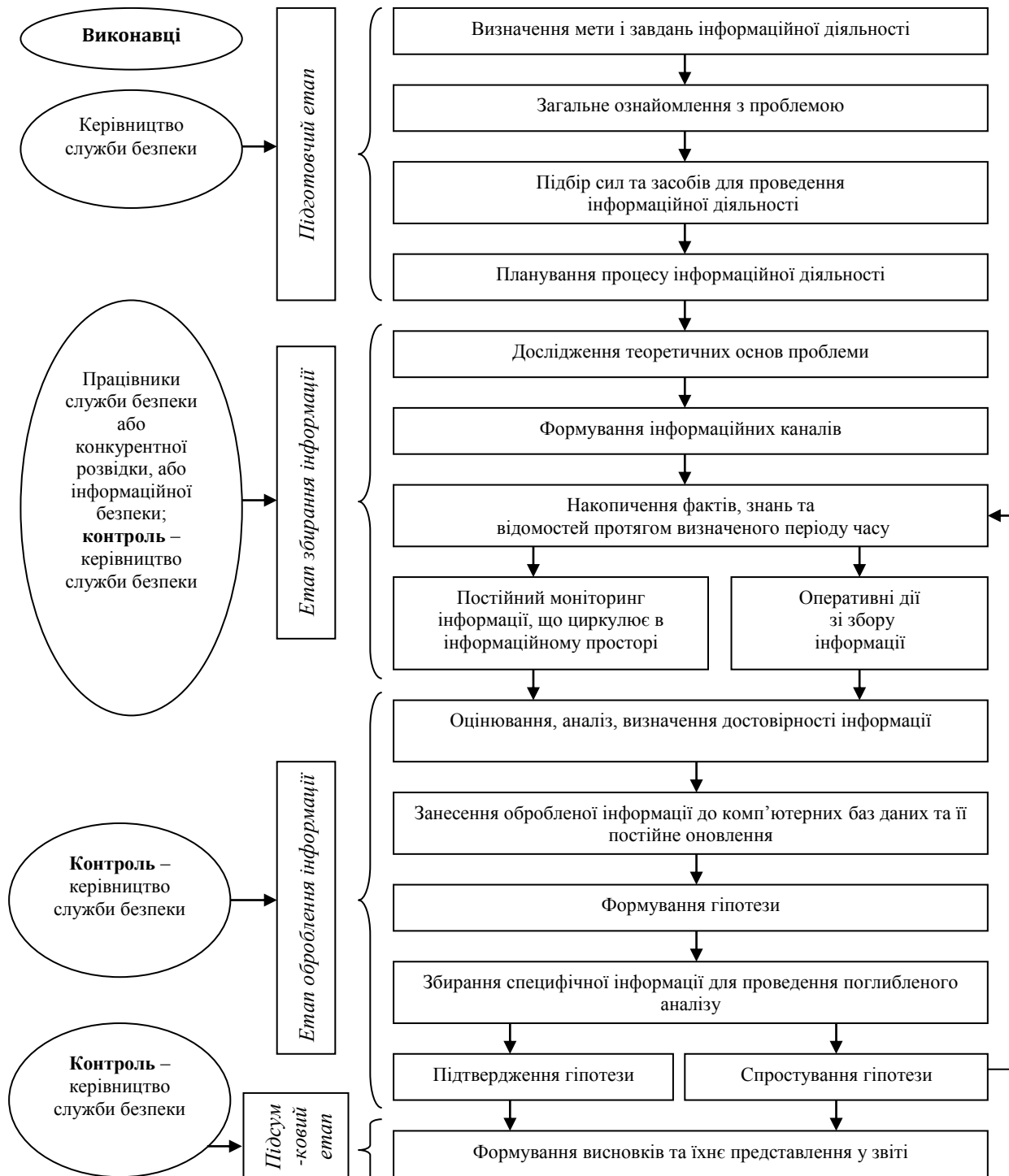

Рис. 1. Структура процесу інформаційної діяльності підприємств транспортного машинобудування для досягнення необхідного рівня економічної безпеки

Джерело: розроблено автором на основі [1, 3, 5, 6]

Особливістю є те, що на сьогодні в Україні для комерційних підприємств практично відсутні законні підстави для збору необхідної

ім інформації, особливо такої, що має обмежений доступ (конфіденційної інформації, комерційної та банківської таємниці). Тому, організовуючи діяльність економічної розвідки, слід визначитись, яка саме інформація буде її об'єктом і які методи можуть застосовуватись для отримання певної інформації [6, 7].

Аналіз досвіду розвідувальної діяльності компаній іноземних країн показує, що в її організації чітко виявляються два напрямки:

а) постійний моніторинг і аудит інформації, яка циркулює в інформаційному просторі і стосується діяльності та інтересів даної компанії;

б) відповідні оперативні дії сил розвідки щодо додаткового збору інформації з метою забезпечення укладання конкретних комерційних угод, здійснення операцій, важливих комерційних заходів [6, 7].

Якраз такий підхід мало в чому порушує права власників інформації і забезпечує необхідну об'єктивність прийняття рішень.

Надмірна кількість отриманої інформації може призвести до нестачі часу на її оброблення, неповного аналізу компонентів та призведе до прийняття нерациональних рішень в управлінні. Для отримання реальної картини про стан кадрового потенціалу необхідно постійно збирати оптимальну кількість інформації та аналізувати її. Збій на будь-якому етапі означає перевитрати часу та втрачені можливості реалізації цілей.

У процесі прийняття рішень рекомендується використовувати сучасні комп'ютерні та інформаційні технології, які включають:

- новітні технології комунікацій на основі локальних та розподілених мереж ЕОМ;
- новітні технології оброблення інформації з використанням персональних комп'ютерів і автоматизованих робочих місць;
- новітні технології прийняття рішень з використанням засобів штучного інтелекту (баз знань, експертних оцінок, систем моделювання);

- сучасні високоефективні засоби зберігання інформації (машинна пам'ять, зовнішні носії інформації, бази даних) [8, с. 142-143, 9].

Необхідно враховувати той факт, що інформаційне наповнення процесу забезпечення ЕБПТМ повинна організувати служба безпеки. Неefективним буде процес, якщо виключно служба безпеки у розрізі структурних підрозділів здійснюватиме самостійне збирання та оброблення інформації, а також забезпечуватиме прийняття управлінських рішень на її основі.

Завдання служби безпеки (СБ) повинне полягати в тому, щоб якісно організувати процес та поєднати можливості різних організаційних структур підприємства, до повноважень яких належить збирання профільних інформаційних даних, що в подальшому можна використати в безпекозабезпечуючих цілях. Виключним завданням СБ у такому випадку є контроль за перебігом та результативністю етапів інформаційної діяльності, адже відповідальність за підготовлені звіти та їхній зміст буде покладена саме на неї.

Висновки та пропозиції. Таким чином, доведено, що ефективність процесу забезпечення економічної безпеки підприємств транспортного машинобудування у значній мірі залежить від повноти інформаційного наповнення. Тому процес інформаційної діяльності потребує чіткого визначення його етапів, відповідальних осіб та послідовності дій. Перспективою подальших досліджень повинна стати деталізація повноважень відповідальних осіб та розроблення переліку відомостей, які повинні бути отриманими для реалізації заходів із забезпечення безпеки суб'єкта господарювання у промисловості.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Горячева К.С. Информационно-аналитичне забезпечення фінансової безпеки підприємства / К.С. Горячева // Актуальні проблеми економіки, 2003. – № 9 (27). – С. 43-49.
2. Боровицкая М.В. Информационное обеспечение управления деятельностью хозяйствующего субъекта / М.В. Боровицкая // Вектор науки ТГУ. Специальный выпуск, 2010. – № 1. – С. 33-36.
3. Титаренко І.В. Удосконалення процесу інформаційного забезпечення як інструменту ефективного управління підприємством / І.В. Титаренко // Міжнародний збірник наукових праць, 2010. – Випуск 1(19) – С. 349-353.
4. Керницький І.С. Конкурентна розвідка як вагомий фактор у системі гарантування економічної безпеки промислових підприємств / І.С. Керницький, З.Б. Живко, М.І. Копитко // Матеріали науково-практичної конференції «Проблеми застосування інформаційних технологій, спеціальних технічних засобів у діяльності ОВС, навчальному процесі, взаємодії з іншими службами» (14.12.2010 р.). – Львів: ЛьвДУВС, 2011. – С. 235-239.
5. Позднішев Є.В. Информационно-аналитичне забезпечення безпеки підприємництва (методи та їх застосування): [навч. посіб.]. / Є.В. Позднішев. – К.: Видавець Позднішев, 2007. – Книга 1. – 89 с.
6. Зубок М.І. Безпека банківської діяльності: [навч. метод. посібн. для самост. вивч. дисц.]. – К.: КНЕУ, 2003 – 156 с.
7. Зубок М.І. Безпека підприємницької діяльності: Нормативно-правові документи комерційного підприємства, банку / М.І. Зубок, Р.М. Зубок. – К.: Істина, 2004. – 144 с.
8. Білоус Я.Ю. Аналіз підходів до визначення поняття «економічна безпека підприємства» / Я.Ю. Білоус // Економіка Менеджмент Підприємництва, 2011. – № 23 (II). – С. 241-247.
9. Копитко М.І. Шляхи налагодження охорони комерційної таємниці на промислових підприємствах / М.І. Копитко // Збірник наукових статей за матеріалами доповідей науково-практичної конференції «Проблеми застосування інформаційних технологій, спеціальних технічних засобів у діяльності ОВС, навчальному процесі, взаємодії з іншими службами» (14 грудня 2012 р.). – Львів: ЛьвДУВС, 2012. – С. 206-208.

УДК 658

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ СИСТЕМОЮ ПІДПРИЄМСТВА МАШИНОБУДУВАННЯ У СКЛАДІ КОРПОРАТИВНОГО УТВОРЕННЯ

Копішинська К.О., аспірант кафедри менеджменту, Національний технічний університет України «КПІ»

Копішинська К.О. Механізм управління інноваційною системою підприємства машинобудування у складі корпоративного утворення.

У статті досліджено теоретичні основи управління інноваційною системою підприємства у складі корпоративного утворення. Обґрунтовано доцільність використання принципів концепції відкритих інновацій під час управління інноваційною системою. Концептуальними основами управління інноваційною системою підприємства є принципи, функції та методи управління. Запропоновано основні принципи управління такою системою, серед яких можна виокремити такі: принцип відкритості, самоорганізації, саморегуляції та адаптації, економічності та взаємоузгодженості. Основними функціями управління інноваційною системою є планування, організація, активізація та контроль. До методів управління відносять економічні, адміністративні та соціально-психологічні. Також запропоновано механізм управління інноваційною системою підприємства машинобудування у складі корпоративного утворення, ключовими елементами якого є організаційні заходи та економічні важелі.

Ключові слова: управління інноваційною системою, відкриті інновації, механізм управління.